

GATUNDU FORM 4 EVALUATION EXAM

102/1

KISWAHILI INSHA

Karatasi I

Julai/Agosti 2015

Muda: Saa 1 $\frac{3}{4}$

Hati ya Kuhitimu Elimu ya Sekondari Kenya (K.C.S.E)

Kiswahili (INSHA)

MAAGIZO KWA MTAHINIWA

- a) Andika Insha mbili. Insha ya kwanza ni ya lazima
- b) Kisha chagua insha nyingine moja kutoka kwa hizo tatu zilizobakia.
- c) Kila insha isipungue maneno 400
- d) Kila insha ina alama 20.
- e) Karatasi hii ni ya alama 40

MASWALI

1. Jopo linaloshughulikia undanganyifu katika mithani ya Kitaifa (KCSE) limekuchagua wewe kama mwanajopo kati ya wanajopo watano. Mmetakiwa kuchunguza kinachosababisha undanganyifu, madhara ya undanganyifu na jinsi ya kukabiliana na undanganyigu huo. Andika ripoti yenu.
2. Tatizo La kigaidi ni changamoto kubwa sana katika usalama na maendeleo ya kiuchumi hapa nchini. Jadili.
3. Andika kisa kitakachodhihirisha maana ya methali: Mwenye kovu sidhani kapoa.
4. Andika kisa kitakachoishia kwa:
..... niliyakumbuka maneno aliyotwambia mwalimu wetu shuleni siku moja. Nilijilaumu si haba na machozi yakanidondoka pukupuku.

GATUNDU FORM 4 EVALUATION EXAM

102/2

KISWAHILI

Karatasi ya 2

LUGHA

Julai/Agosti 2015

MUDA: SAA 2 ½

1. UFAHAMU

Soma makala yafuatayo kisha ujibu maswali.

Mojawapo kati ya misingi na nguzo za maendeleo uliwenguni ni viwanda. Viwanda ni muhimu kwa kuwa ndivyo vinavyoigeuza malighafi inayopatikana na kuwa bidhaa zinazoweza kutumiwa na watu. Katika nchi zinazoendelea, ambazo hazina uwezo mkubwa wa mitaji viwanda vinavyoimarika ni vile vidogo. Hivi ni viwanda ambavyo huhusisha amali za mikono. Kuimarika kwa viwanda hivi vidogo kunatokana na sababu mbalimbali.

Nchi zinazoendelea huwa na masoko finyu sana kwa kuzingatia uwezo wa ununuzi wa wanaolengwa na bidhaa za viwanda . Katika msingi huu viwanda vikubwa vitawiwa ugumu kufanya biashara katika mazingira ambako masoko yake ni finyu au utashi wa bidhaa zake sio mkubwa. Viwanda vidogo pia vinao uwezo wa kuwajiri wafanyikazi wengi hasa kwa kuwa havina uwezo wa kugharamia mashine. Uajiri huu wa wafanyikazi wengi ni muhimu katika maeneo mengi ambako tatizo la ajira ni mojawapo wa matatizo sugu. Tofauti na mataifa ya kitasmia (yenye viwanda vingi) mataifa mengi yanayoendelea hayana mifumo imara ya kuwakimu watu wasiokuwa na kazi. Utegemezi wa jamaa wanaofanya kazi kwa hivyo unakuwa nyenzo ya pekee ya kuyamudu maisha.

Kuanzisha viwanda vidogo vidogo hakuhitaji mtaji mkubwa tofauti na viwanda vikubwa. Hali hii inasahilisha uwezekano wa watu wengi kujasurisha shughuli yoyote ile. Sambamba na suala hili ni kuwa ni rahisi kujarisha bidhaa mpya kwa kiwango kidogo cha kiwanda kidogo. Ikiwa mzalishaji yeyote atazalisha bidhaa mpya kwa mapanu, kwa mfano kama ilivyo kwa viwanda vikubwa, pana uwezekano wa kupata hasara kubwa. Huenda utashi wa bidhaa hiyo uwe mdogo ukilinganishwa na ugavi wa bidhaa yenyewe. Majaribio mazuri huwa ni kwa kiwango kidogo.

Kuwepo kwa viwanda vidogo huwa chocheo kubwa la usambazaji wa viwanda hadi maeneo ya mashambani. Hali hii inahakikisha kuwa nafasi za ajira zimezambazwa nchini hali ambayo inasaidia kuhakikisha kuwa pana mweneo mzuri wa kimapato nchini. Mweneo huo wa mapato unachangia katika kuboresha uwezo wa kiununuzi wa umma. Huu ni msingi muhimu wa maendeleo. Upanuzi na ueneaji wa viwanda vidogo vidogo ni msingi mkubwa wa kujitegemea kiuchumi. Aghalabu viwanda vikubwa huegemea kwenye mitaji ya mashirika ya kimataifa na huwa msingi wa kuendelezwa kwa utegemezi wa kiuchumi.

Maswali

- a) Kwa nini viwanda ni muhimu? (alama 2)
- b) Ni nini kiini cha matatizo ya uuzaji wa bidhaa katika nchi zinazoendelea? (alama 2)

- c) Eleza faida zinazotokana na kuwepo kwa viwanda vidogo vidogo. (alama 4)
- d) Usambazaji wa viwanda katika maeneo ya mashambani una faida gani? (alama 4)
- e) Fafanua maana ya msamiati huu kama ulivyotumika katika kifungu. (alama 3)
- i) Kujasurisha
 - ii) Amali
 - iii) Utashi

2. MUHTASARI

Soma kifungu kifuatacho cha habari kisha ujibu maswali yanayofuatia.

Watu wengi, wanaamini kwamba kufundisha watoto nyimbo shuleni ni kupoteza wakati unaofaa kwa masomo ya maana. Lakini muziki nyumbani na shuleni una manufaa mengi.

Muziki ni kitulizo kikubwa sana cha moyo wa binadamu. Muziki una njia ya kipekee ya kuwasiliana. Baadhi ya ujumbe hauwezi kupitishwa kwa njia nyingine ila kwa muziki.

Muziki umetajwa kumsaidia mtoto kwa mambo yafuatayo:

Kuendeza hisia nzuri, za kuburudisha na kuzuzua. Muziki humsaidia mtoto kuweza kukabiliana na tajriba mbaya nazo. Unampa fursa ya kutoa moyoni simanzi na dhiki yake na hivyo kumrejeshea raha tena. Liwazo la muziki ni dhahiri wakati mtoto anapolala pindi anapoimbiwa bembebezi.

Inaaminika pia kwamba muziki unakomaza akili ya mtoto na ni nyenzo muhimu sana katika hafla yake ya kujifanya mambo, hasa kwenye miaka yake ya mapema. Muziki huhitaji umakinifu ili kutambua miondoko na maneno halisi ya wimbo huo na mambo haya humfanya mtoto kuhamisha umakini huu kwenye masomo mengine darasani. Inaaminika pia kwamba kupitia kwa muziki mtoto anaweza kujifunza mbinu ya kukumbuka mambo anayofunzwa masomoni.

Watoto ambao hujifunza muziki mara kwa mara hujipatia mbinu za werevu shuleni haswa kwenye somo la hesabu na werevu wa mambo mengine kwa jumla. Utafiti umeonyesha kwamba watu wazima ambao walijifunza muziki kabla wafikishe umri wa miaka 12 huwa na utumizi mzuri wa maneno magumu na msamiati kuliko wale ambao hawakujifunza kuimba.

Muziki pia husaidia watoto walio na kasoro za kuzungumza au walio na ulimi mzito wa kuzungumza. Watoto au watu wazima walio na shida ya kigugumizi huweza kujieleza kwa ufasaha kwa kupitia muziki na jambo hili huboresha kujiamini kwao kwa kibinafsi. Watoto kama hao huweza kujifunza na kuelewa mila na tamaduni zao.

MASWALI

- a) Bila kupoteza maana iliyokusudiwa na mwandishi, fupisha aya ya kwanza hadi ya tatu. (maneno 40 – 45) (alama 7)

MATAYARISHO

NAKALA SAFI

b) Dondoa hoja muhimu zinazojitokeza katika aya ya nne na ya tano. (Maneno 45 – 50) (alama 5)

MATAYARISHO

JIBU

3. MATUMIZI YA LUGHA (ALAMA 40)

a) Andika sifa mbili mbili bainifu za sauti. (alama 2)

- i) /e/
- ii) /n/

b) Eleza tofauti ya kisarufi ya maneno yaliyopigiwa mstari. (alama 2)

- i) Hiki ni kitabu cha mwalimu
- ii) Hiki ni cha mwalimu

c) Ainisha viambishi na mzizi katika kitenzi (alama 3)

Hawakunichokoza

d) Bainisha aina za vishazi katika sentensi hii (alama 2)

Watoto walioachwa mayatima wamesaidiwa

e) Andika kwa ukubwa na udogo (alama 4)

Sahani zote zimepelekwa nyumbani

- i) Ukubwa
- ii) Udogo

f) Andika sentensi yakinishi kutokana na sentensi ifuatayo. (alama 2)

Utawala mkubwa wa meya haukuzuilika.

g) Andika katika usemi wa taarifa

“Nitawatuza watahiniwa wote watakaopita mtihani mwaka huu”. Mwalimu aliwaahidi wazazi.

(alama 3)

h) Ainisha shamirisho katika sentensi ifuatayo (alama 3)

Juma alimchinjia mamake mbuzi mzuri kwa kisu.

i) Eleza maana mbili za sentensi ifuatayo. (alama 2)

Wanafunzi waliandikiana barua.

j) Ainisha vielezi katika sentensi zifuatazo. (alama 2)

(i) Jaribu kujitahidi kisabuni usianguke mtihani.

(ii) Wachezaji wote wameingia uwanjani.

k) Eleza matumizi mawili ya kistari kifupi. (alama 2)

l) Changanua sentensi ifuatayo kwa kutumia jedwali. (alama 4)

Ouma alianguka mtihani ila Kamau alifuzu vizuri.

m) Eleza matumizi ya “na” katika sentensi ifuatayo. (alama 2)

Wageni na wenyeji walikimbiliana.

n) Bainisha kiima na chagizo katika sentensi ifuatayo. (alama 2)

Walimu hao walifanya kazi yao kwa bidii.

o) Unda nomino mbili mbili kutokana na vitenzi vifuatavyo. (alama 2)

i) Jaribu

ii) Chuma

p) Kamilisha jedwali (alama 2)

Kufanya	Kufanyiwa	Kufanyisha
La		
Fa		

p) Fafanua aina ya hali iliyotumika katika sentensi hii. (alama 1)

Wanasiasa wengi hulalamika kila mara.

4. ISIMU JAMII

a) Taja mambo manne yanayopelekea kufifia/kufa kwa lugha, (alama 4)

b) Soma makala yafuatayo kisha ujibu maswali yafuatayo

.....napinga hoja iliyotolewa na waziri wa Finance ya kupiga marufuku matumizi ya plastic bags. Baada ya kumsikiza kwa makini, napenda kumkosoa kwa kudhihirisha kuwa..... kulingana na kifungu nambari

i) Bainisha sajili ya mazungumzo hayo. (alama 2)

ii) Huku ukitoa mifano mwafaka, eleza sifa nne za sajili hii kwa mujibu wa kifungu hiki.

102/3

KISWAHILI

Karatasi ya 3

FASIHI

Julai/Agosti 2015

Muda: Saa 2½

GATUNDU FORM 4 EVALUATION EXAM

MAAGIZO

- Jibu maswali MANNE pekee. Swali la kwanza ni la LAZIMA.
- Chagua maswali mengine matatu kutoka sehemu zilizobakia yaani: Riwaya, Fasihi simulizi, shairi na Hadithi fupi.
- Usijibu maswali mawili kutoka sehemu moja.
- Kila swali lina alama 20.

Tamthilia; Mstahiki Meya

Timothy M. Arege

Swali La Lazima

- Au unafikiri pakawa na fursa nyingine hii leo ya kuchagua viongozi matokeo yatakuwa tofauti sana?.....Ukipanda huwezi kuvuna kunazi.

- Eleza muktadha wa maneno haya? (alama 4)
- Mzungumzaji na mzungumziwa wanafanana. Thibitisha. (alama 8)
- Taja mbinu za kifasihi zinazojitokeza katika muktadha huu. (alama 4)
- Eleza maovu yoyote manne yanayokumba wanacheneo. (alama 4)

SEHEMU B: RIWAYA

Kidagaa kimemwozea

Ken Walibora

Jibu swali la 2 au 3

- Angewezaje kumwambia kwamba mifugo wake walikuwa katika ukalifu tangu Amani kutiwa mbaroni?"

- Eleza muktadha wa dondoo hili? (alama 4)
- Mzungumziwa hakuwa na utu. Fafanua. (alama 8)

c) Toa mifano ya maudhui ya ukatili katika Riwaya ya kidagaa kimemwezea inayofaa. (alama 8)

3. Riwaya ya kidagaa kimemwozea inaonyesha jitihada za vijana kujenga jamii mpya. Thibitisha kwa kutoa mifano. (alama 20)

4. SEHEMU C: USHAIRI

Soma shairi lifuatalo kisha ujibu maswali:

Hakika siku ya leo, ni siku ya majivuno
Basi pasiwe na choyo, na **usonono**
Tulekezane yaliyo, unawiri Muungano.

Tuzisafisheni nyoyo, pasiwe na miguguno
Yaongoke tutakayo, kusiwe na mabishano
Mbegu hii tupandayo, ilete mema mavuno.

Tufungulie upeo, Mola usiye mfano
Pa kitasa na komeo, tupite bila kinzano
Tupitisha njia hiyo, pasina masongamano

Twakuomba uumbao, mkono **vyanda** vitano
Tushikane hii leo, tuwe moja tangamano
Tupendane kwa pumbao, hali na maridhiano

Aliye ana machukiyo, adui wa Muungano
Naazibe masikiyo, asisikie maneno
Kisha awe kibogoyo, asiwe na moja jino.

Ya Ilahi ujalie, juu wetu Muungano
Nuru yake izagae, na nguvu za mapigano
Hasidi mpe hakie, mateso yaso mfano

Watamati komeleo, kuimba kwangu hukuno
Nataka maendeleo, yasiyo na malumbano
Daima tuwe ni ngao, palipo **msagurano**

4. (i) Lipe shairi hili anwani yake. (alama 2)

(ii) Liweke shairi hili katika bahari mbili ukitumia: (alama 2)
Idadi ya

(i) Mishororo

(ii) Vina

(iii) Onyesha muundo wa shairi hili. (alama 5)

(iv) Andika ubeti wa pili kwa lugha ya nathari. (alama 3)

(v) Toa mifano ya idhini ya kishairi iliyotumika katika shairi hili. (alama 6)

(vi) Eleza maana ya maneno yafuatayo kama yalivyotumika katika shairi. (alama 2)

(i) Usonono –

(ii) Msagurano –

(iii) SEHEMU D: FASIHI SIMULIZI

Jibu swali la 5 au 6

a. Eleza maana ya: (alama 4)

i) ulumbi

ii) sogu

b) Eleza umuhimu wa sogu katika jamii yetu. (alama 8)

c) Fafanua sifa bainifu za mlumbi (alama 8)

(iv) a) Maghani ni nini? (alama 2)

b) Eleza aina zifuatazo za maghani? (alama 8)

i) Tondozi

ii) Sifa

iii) Tendi

iv) Rara

c) Fafanua sifa za maghani. (alama 6)

e) Eleza majukumu ya maghani. (alama 4)

SEHEMU E: HADITHI FUPI

DAMU NYEUSI NA HADITHI ZINGINEZO

(KEN WALIBORA NA SAID A. MOHAMED)

(v) Mwana wa Darubini (Kristina Mwendu Mbai)

“Ulijuaje alikuwa anaangalia kwetu?”

a. Eleza muktadha wa dondoo hili. (alama 4)

b. Hadithi hii inaonyesha matatizo ya kijamii. Fafanua. (alama 8)

c. Eleza yaliyotokea baada ya mazungumzo haya.

(alama 8)